

профілактику культури охорони праці вимагає використання всіх можливих засобів обізнаності, знань і розуміння концепцій небезпек, ризиків і методів їх запобігання чи обмеження.

Література

1. Російська енциклопедія з охорони праці. У 3 т. - 2-е вид., Перераб. і доп. - М.: Изд-во НЦ ЕНАС, 2007. - Т. 1: А-К. - 440 с.
2. Енциклопедія МОП з охорони та безпеки праці. - Режим доступу: <http://base.safework.ru/> (дата звернення: 30.11.14).

СИСТЕМА „БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ” ЯК ОБ’ЄКТ УПРАВЛІННЯ

А. М. ПОЛЄЖАСВ, канд. техн. наук, доцент *кафедри основ безпеки життєдіяльності*

О. Д. МАЛЬКО, канд. військ. наук, доцент *кафедри основ безпеки життєдіяльності*

А. В. ПИСАРЄВ, канд. військ. наук, доцент *кафедри основ безпеки життєдіяльності*

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків

В сучасному світі питання безпеки життєдіяльності людини все більш висовуються на перший план. Це обумовлено зростанням та ускладненням техносфери, зростаючим негативним впливом людини на навколишнє середовище, а також зростанням вартості помилок та прорахунків людини при здійсненні перетворюючої діяльності. Така динаміка рівня безпеки життєдіяльності викликає необхідність управляючого впливу.

Створення системи управління безпекою життєдіяльності людини не можливо без розглядання особливостей об’єкта управління. Багатогранність поняття безпеки життєдіяльності людини примушує розглядати цей об’єкт з позицій системного підходу. Згідно системного підходу безпека життєдіяльності людини представляється системою, як скінченою множиною функціональних елементів і відношень між ними, виокремлено з середовища відповідно до певної мети в межах визначеного часового інтервалу.

Ціль системи „безпека життєдіяльності людини” („БЖДЛ”) є забезпечення певного рівня безпеки у різних її аспектах. Досягнення цілей системи може здійснюватися наступними видами діяльності:

- нормативно-правове супроводження (нормативно-правова складова);
- розробка організаційних заходів досягнення цілей системи (організаційна складова);
- розробка технічних засобів, які використовуються при реалізації організаційних заходів (технічна складова);
- практична реалізація організаційних заходів (виконавча складова);
- наукове супроводження та підготовка фахівців необхідної кваліфікації (науково-навчальна складова).

Напрямки досягнення загальної цілі системи та види її діяльності створюють функціональне поле управління системою „БЖДЛ”. Але управління не може бути абстрактним, тому необхідно ще додати вимір – рівні управління: загальнодержавний, регіональний, місцевий, об’єктовий.

Досягнення цілей системи „БЖДЛ” здійснюється за наступними напрямками: охорона життя та здоров’я людини; захист населення і територій від надзвичайних ситуацій; охорона навколишнього середовища (довкілля).

Таким чином, однією з особливостей системи „БЖДЛ”, як об’єкта управління, є велика різноманітність елементів (підсистем). Ця різноманітність обумовлена природою самої системи, яка повинна забезпечувати безпеку людини в усіх існуючих аспектах. При цьому, кожна підсистема системи „БЖДЛ” може розглядатися як складна система.

Другою особливістю системи є то, що діяльність підсистем (галузей) системи „БЖДЛ” на кожному напрямку діяльності не завжди корельовано про між собою. Ця особливість розмиває одну з основних якостей системи – цілеспрямованість, що призводить до втрат різного виду ресурсів (матеріальних, фінансових) та часу при переводі системи в бажане положення (стан).

Але будь яке управління не можливо без поточної інтегральної (всебічної) оцінки стану безпеки на певному рівні. Цей показник, на наш погляд, повинен віддзеркалювати стан безпеки на певному рівні управління у різних аспектах: рівень безпеки на різних видах транспорту, на підприємствах, рівень запасів та готовність до дій в умовах надзвичайних ситуацій тощо.

Інтегральна оцінка безпеки на певному рівні здійснюється на основі положення (стану) системи „БЖДЛ” в фазовому просторі параметрів. Одним з основних принципів управління системою в фазовому просторі параметрів є оптимальність. Оптимальність управління вважає забезпечення пересування системи в фазовому просторі з найменшими витратами матеріальних і фінансових ресурсів та з припустимими витратами часу.

Для реалізації оптимального управління системою „БЖДЛ” з урахуванням її особливостей, як об’єкта управління, на наш погляд, необхідно наукове, організаційне та нормативно-правове супроводження.

До наукового супроводження управління системою „БЖДЛ” можна віднести: розробку єдиної методики інтегральної (всебічної) оцінки рівня безпеки на кожному її рівні; розробку математичних моделей функціонування та прогнозування системи „БЖДЛ” (як статичного так і динамічного типу); розробку алгоритмів об’єктивного контролю стану та динаміки системи.

До організаційного супроводження управління системою „БЖДЛ”, можна віднести створення на кожному рівні управління (можливо за винятком об’єктового) центрів оцінки та управління рівнем безпеки. Створені підрозділи, необхідно наділити повноваженнями:

- інтегральна оцінка рівня безпеки з урахуванням усіх напрямків діяльності; визначення за допомогою моделей і методик управляючих дій щодо підвищення безпеки до належного рівня;

- рекомендації для усіх об'єктів незалежно від галузевої приналежності щодо реалізації управляючих дій;
- контроль виконання управляючих дій на об'єктах.

До нормативно-правового супроводження управління системою „БЖДЛ” можна віднести розробку нормативно-правової бази створення та функціонування системи „БЖДЛ” та системи її управління.

Перманентний моніторинг стану системи безпеки людини (суспільства) з подальшою оптимальною, комплексною (міжгалузевою) корекцією рівня безпеки з урахування інтегральної (всебічної) її оцінки дозволить, на наш погляд, оперативно та ефективно відповідати на різного роду виклики.

ДО ПИТАНЬ ОЦІНКИ МОЖЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ТЕРОРИСТИЧНОГО АКТУ НА ПОТЕНЦІЙНО-НЕБЕЗПЕЧНИХ ОБ'ЄКТАХ

С. А. ТУЗІКОВ, канд. техн. наук, доцент кафедри основ безпеки життєдіяльності

А. Ф. ЛАЗУТСЬКИЙ, канд. військ. наук, доцент кафедри основ безпеки життєдіяльності

Є. В. КАРМАННИЙ, канд. техн. наук, доцент кафедри основ безпеки життєдіяльності

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків

Серед соціально-політичних небезпек в сучасних умовах особливу небезпеку несе таке явище соціально-політичного характеру, як тероризм - суспільно небезпечна діяльність, яка полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, тортур, залякування населення та органів влади або вчинення інших посягань на життя чи здоров'я ні в чому не винних людей або погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення злочинних цілей.

В сучасних умовах найбільш розповсюдженим є наступні види тероризму – політичний (акції, здійснювані підпільними групами проти державних органів і вищих посадовців), соціальний (ідеологічний), етнічний (до терору, як способу боротьби за державну незалежність або представлення широкої автономії, іноді вдаються представники етнічних меншин), національний, релігійний (тісно пов'язаний з етнічним тероризмом), індивідуальний (одинаки), кримінальний (має чисто економічні причини) та моральний (це «жарти» із злою, корисливою або легковажною метою по телефону).

Найбільш поширеним в світі терористичним актом є мінування та підриг житлових будинків, транспортних засобів, промислових та інших споруд. Можливі місця установки вибухових пристроїв можуть бути наступні: підземні переходи (тунелі), вокзали, ринки, стадіони, дискотеки, магазини, кафе, транспортні засоби, об'єкти життєзабезпечення, учбові заклади, лікарні,